

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

TULUMBACI VE DİĞERLERİ - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:76571/01)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

13 HAZİRAN 2006

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 76571/01 başvuru no'lu davanın nedeni, Türk vatandaşı Vildan Tulumbacı, Hatice Tulumbacı, Şükrü Tulumbacı, Aynur Tulumbacı ve Ayşe Tulumbacı'nın (Başvuranlar) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) 30 Ekim 2000 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurudur. Başvuranlar, Ankara Barosu avukatlarından Tekin Akıllıoğlu, Adil Aktay ve Mustafa Nerse tarafından temsil edilmektedirler.

OLAYLAR

Karayolları Genel Müdürlüğü (İdare), 1994 yılında İskenderun'da otoyol inşaatı için başvuranlara ait arsayı kamulaştırmıştır.

Ödenen tutar üzerinde anlaşmazlık doğunca başvuranlar, İskenderun Asliye Hukuk Mahkemesi'ne kamulaştırma bedelinin artırılması talebiyle başvuruda bulunmuşlardır.

İskenderun Asliye Hukuk Mahkemesi, 21 Nisan 1998 tarihli kararla başvuranları haklı bulmuş ve malın İdare'ye devredildiği tarihten itibaren işlemeye başlayan yıllık % 50 oranında gecikme faizi ile birlikte 3.950.000.000 TL ek kamulaştırma bedelinin başvuranlara ödenmesine karar vermiştir.

Yargıtay, 26 Ekim 1998 tarihli kararla bu kararı onamıştır.

Faizle birlikte o tarihte 8.213.460.000 TL olan ek kamulaştırma bedeli, başvuranlara 4 Mayıs 2000 tarihinde ödenmiştir.

HUKUK AÇISINDAN

I. 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin iki açıdan ihlal edildiğini iddia etmektedirler. Başvuranlar ilk olarak, 1994 yılında belirlenen ilk tazminatın, arsanın mülkiyeti Devlet'e geçtikten sonra, 1998 yılında ödendiğine dikkati çekmektedirler. Başvuranlar son olarak, daha sonraki yargılama sonucunda karar verilen ek tazminatın ödenmesindeki gecikmeyi dile getirmektedirler. Bu konuda, daha önceki ödemedeki gecikme dolayısıyla herhangi bir gecikme faizinin ödenmemesi ve Türkiye'deki yüksek enflasyon oranına göre verilen faizlerin yetersiz olması nedeniyle gecikmenin telafi edilmediğini savunmaktadırlar.

A. Kabuledilebilirlik Hakkında

AİHM, şikayetin ilk kısmı konusunda başvuranların kamulaştırma kararının tapu sicil kaydına işlenmesinden sonra geçen ilk dört sene boyunca herhangi bir zarara uğradığını ortaya koyma durumunda olmadığını not etmektedir. Her ne olursa olsun, ulusal mahkemeler önünde şikayetini ileri sürmek için başvuranlar tarafından hiçbir adım atılmadığından dolayı, şikayetin bu kısmı iç hukuk yollarının tüketilmemesi gerekçesine ters düşmemektedir. Dolayısıyla AİHM, davayı sadece ek tazminatın ödenmesindeki gecikmeye ilişkin şikayet açısından inceleyecektir.

Bu bağlamda Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmemesini ileri sürmektedir. Başvuranlar, ne bu şikayeti ulusal mahkemeler önünde dile getirmiş ne de Borçlar Kanunu'nun 105. maddesinin sunduğu hukuk yolunu kullanmışlardır.

Başvuranlar bu savlara itiraz etmektedirler.

AİHM, başvuranların şikayetlerine benzer şikayetler konusunda, teoride varolan tek başvuru yolunun Borçlar Kanunu'nun 105. maddesi olduğunu kabul etmektedir. Ancak AİHM'yi sözkonusu başvuru yolunun etkili olmadığı sonucuna varmaya iten gerekçelerden dolayı (*Aka-Türkiye* kararı), bu bağlamda yapılan itiraz reddedilmelidir.

AİHM, içtihadından çıkan kriterler ışığında (Bkz. özellikle *Akkuş* kararı) ve elinde bulunan unsurları gözönünde bulundurarak, şikayetin bu kısmının esastan incelenmesi gerektiğine kanaat getirmektedir. Sonuç itibariyle AİHM, başvurunun hiçbir kabul edilemezlik gerekçesiyle çelişmediğini tespit etmektedir.

B. Esas Hakkında

AİHM, daha önce bu davaninkine benzer soruları gündeme getiren başka davaları da incelemiş ve 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Bkz. *Akkuş* kararı ve *Aka* kararı).

AİHM, mevcut davayı incelemiş ve Hükümet'in davayı farklı şekilde sonuçlandırarak hiçbir tespit ve delil sunmadığına kanaat getirmektedir. Ulusal mahkemelerin kararına göre kamulaştırmayı yapan İdare tarafından başvuranlara verilmesi gereken ek tazminatın ödenmesindeki gecikme, başvuranları, mülklerinin kamulaştırılmasına ilaveten ayrı bir zarara daha sokmuştur. Sözkonusu davanın toplam fiili süresine eklenen bu gecikme, AİHM'yi, başvuranların toplum yararının gerektirdikleri ile mülkiyet hakkına saygının korunması arasında hüküm sürmesi gereken adil dengeyi bozan alışılmışın dışında ve ölçüsüz bir yüke katlanmak zorunda kaldıkları yönünde düşünmeye sevk etmektedir.

Sonuç olarak, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, 1994 yılında kamulaştırma kararının tapu sicil kaydına işlenmesiyle başlayan ve 2000 yılının Ağustos ayında ek tazminatın ödenmesiyle son bulan kamulaştırma işlemi süresinin, AİHS'nin 6§1 maddesini ihlal etmesinden şikayetçi olmaktadır.

AİHM, bu şikayetin AİHS'nin 35§3 maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olduğunun söylenemeyeceğine kanaat getirmektedir. Başka hiçbir kabul edilemezlik gerekçesi bulunmamaktadır. Ancak, AİHM 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi alanında vardığı sonucu gözönüne alarak, ivedilik sorununu 6§1 maddesi açısından da yeniden incelemeye gerek olmadığına kanaat getirmektedir.

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat, Masraf ve Harcamalar

Başvuranlar, 9 Aralık 2003 tarihli yazılı görüşlerinde başvurularında daha önce dile getirdikleri iddialarını yinelemektedirler. Böylece 3.493 Amerikan Doları (Dolar) tutarındaki maddi zararının karşılanması gerektiğini ileri sürmektedirler.

Buna karşın başvuranlar, başvuru formunda, rakam belirtmeksizin manevi zararlarının ve AİHM ile ulusal mahkemeler önünde yaptıkları masraf ve harcamalarının da karşılanmasını istemişlerdir.

AİHM, *Akkus* kararında benimsenen hesaplama yöntemini gözönünde bulundurarak ve ilgili ekonomik veriler ışığında, başvuranlara maddi tazminat adı altında 2.735 Euro'nun ödenmesine karar vermiştir.

AİHM, manevi zarar için, dava koşullarında, ihlal tespitinin yeterli adil tazmin oluşturduğuna kanaat getirmektedir.

AİHM, masraf ve harcamalar konusunda, AİHS'nin 41. maddesi bakımından yalnızca gerçekten yapıldığı ve makul tutarda olduğu ortaya konulan masrafların ödendiğini hatırlatmaktadır (Bkz. diğerleri arasında *Nikolova-Bulgaristan*).

Bu durumda, talebi belgelerle ortaya konulmamış olsa da, AİHM İçtüzüğü'nün 60. maddesi gereğince yapılan bütün masraflar için başvuranlara 1.000 Euro ödenmesinin uygun olacağına kanaat getirmektedir.

C. Gecikme faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına 3 puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesine göre ek tazminatın geç ödenmesine ilişkin yapılan şikayet ve AİHS'nin 6§1 maddesine göre yapılan şikayetin *kabuledilebilir olduğuna*;
2. Başvurunun geri kalan kısmının *kabuledilemez olduğuna*;
3. 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. AİHS'nin 6§1 maddesine göre yapılan şikayetin esasını ayrıca incelemeye gerek olmadığına;
5. İhlal sonucunun manevi zarar için tek başına *adil tazmin oluşturduğuna*;
6. a) AİHS'nin 44§2 maddesi uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve Savunmacı Hükümet tarafından başvuranlara;

- i. maddi tazminat için 2.735 (iki bin yedi yüz otuz beş) Euro;
- ii. masraf ve harcamalar için 1.000 (bin) Euro;
- iii. miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak *ödenmesine*,

b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Hükümet'in, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;

7. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77§§ 2 ve 3 maddesine uygun olarak 13 Haziran 2006 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.